

Magyarország ötödik helyről első helyre került az öngyilkossági statisztikában

(A Világ tudóstírója.) Végre egy statisztika, amely szerint vezető helyet foglalunk el Európa államai között. Igaz, hogy ez a statisztika nem az irni-olvasni tudók arányszámát mutatja, a szappanfogyasztás elterjedtségét sem tünteti föl, a tömegjótét külső ismerveire sem vonatkozik. Nagyon szomorú ez a statisztika, amely vezető szerepünket mutatja, mert ennek a statisztikának címfelirata az öngyilkosok nemzetközi megoszlása. Valami fatális véletlen folytán a mult vasárnap érkezett ide ez a statisztika a Handwörterbuch der Staatswissenschaften legújabb füzetében, amikor huszonkét egy nap történt öngyilkosság rendítette meg a közvéleményt. Ugyanaznap megtudtuk ebből a komoly gazdasági és statisztikai forrásunkból, hogy a háború befejezése óta Magyarország vezet az öngyilkosságok elterjedtségét tekintve.

A háború előtt még csak az ötödik helyen következtek ebben a szomorú statisztikában. Svájc, Franciaország, Németország és Ausztria előzött meg bennünket az öngyilkossági statisztikának számos lapján. A háború előtti idők átlagában Svájcban 239, Franciaországban 225, Németországban 220, Ausztriában 201, Magyarországon 194 öngyilkosság jutott egymillió lakosra, míg utánunk közvetlenül a harakiri országa, Japán következett. Ez az ötödik helyezetségi is eléggé sajnálatos, azonban megdöbbentő az a tény, hogy a háború utáni három év átlagában az ötödik helyről az első helyre kerültünk az öngyilkosságok gyakoriságának sorrendjében. Emellett figyelembe kell venni, hogy a gazdasági viszonyok akkor még jobbak voltak, mint ma és hogy ennek következtében azóta az öngyilkosságok száma nálunk ismét megnövekedett.

1919—1922. évek átlagában a következő sorrendben következtek egymásután az államok az öngyilkosságok gyakorisága szerint:

Magyarország	256
Ausztria	238
Svájc	214
Németország	212
Japán	185

A három háborút veszített ország osztozkodik meg az elsőbbség kétes dicsőségében. Svájcnak ez a föltűnően nagy részesedése az öngyilkossági esetekben az ottan élő idegenek nagy számával magyarázható, akiknek jelentős része existencia nélküli egyén és így igen nagy öngyilkossági valószínűséggel társul ki.

A legkevesebb öngyilkosság Hollandiában, Skóciában, Norvégiában, Spanyolországban és Írországon fordul elő. Érdekes a női öngyilkosságok elszaporodása. A háború előtti években például Németországban 100 öngyilkos férfire csak 32 öngyilkos nő jutott, addig ez az arány a háború utáni években 58-ra emelkedett, Ausztriában pedig a 30 százalékos arány 43-ra. Még a boldog Dániában is fokozódott a háború a női öngyilkosságokra, ahol 30-ról 37-re szállt föl a női öngyilkosságok aránya. Föltűnő az öngyilkosságok szaporodása az idősebb életkorokban. A 40 éven aluli korosztályokban az öngyilkossági arány nagyjában megfelel

az országos átlagnak, 50 éven fölül aztán az arányszám meglehetősen növekszik.

Ami az öngyilkos eszközöket illeti, Európa államainak leggyakrabban az öngyilkosságok körülbélül felét akasztás útján követik el. Utána gyakoriság tekintetében a vízbeolvas következik, míg föltűnő a lőfegyverek aránylag csekélyebb szerepe. A kés igen elenyésző kis számban szerepel azon eszközök között, amelyekkel az öngyilkosságot elkövetik. A mérgezésnek egyedül az angol-szász államokban: az Egyesült Államokban, Angliában és Ausztráliában van nagyobb jelentősége.

Az öngyilkossági statisztikának legkevesebb megbízható fejezete az öngyilkossági okok

statisztikája. A statisztikának aránylag szűk sémája nem alkalmas arra, hogy megfeleljen annak a rendkívüli változatosságnak, amelyek az öngyilkosságokat diktálják. Csapán Dánia és Szászország statisztikája nyulának támpontot az öngyilkossági motívumok megoszlására. Az öngyilkosságok között aránylag legtöbbet elmebetegségekre vezetnek vissza, azonban ez nyilván nem helytálló, mert igen sokszor az eset szépítése érdekében a család pillanatnyi elmezavart jelöl meg a tett okaként. Anyagi zavarok aránylag kis mértékben szerepelnek az öngyilkossági okok között, ez azonban nem jelenti azt, mint hogy ha pénzzavaroknak, vagyoni tönkretűtásoknak nem volna nagyobb szerepe az öngyilkosságok elindító okok között, hiszen az életuntság, házassági viszályok és más öngyilkossági okok is igen sokszor végeredményben anyagi okokra vezethetők vissza.

F. J. k. k., F. J. lg. k., cs. és kir. kam., Lip. kisk., val. bel. t. t., Sz. Ist. kisk. ... Valóban el lehetett andalodni, hogy mennyi gyönyörűség várt az emberre, amíg Ferenc József uralkodott.

A pesti polgármester bizonyos királyi kintételekhez rendszerint akkor jutott, amikor megfelelő nyugalomba ment. Ennek a pesti polgármesternek, akiről ma megemlékezünk, sokkal fontosabb volt bármely kintételestől: a polgártársai szeretete.

Sacher Pistának hívták fiatal korában és a társaságokban azzal tűnt föl, hogy éppen olyan jól tudott táncolni, mint azok a tizenkilencedik századbeli gavallérok, akik csárdás-művészetüknek köszönhetően társadalmi és hivatali karrierjüket.

(Ismerem olyan régi világbeli úriembert, aki egyszer a Redutban, a Regatta-bálon azzal keltett feltűnőséget, hogy egy kisasszonnyal másfél óra hosszán járta a szupercsárdást. Se azelőtt, se azután nevezetesebb dolgot nem cselekedett ez a bizonyos úriember: mégis híres pesti figura maradt meg késő öregségéig.) Ezenkívül a zenéhez is értett, aminthogy nem lehetett valóban egy régi szalonba beilleszkedni anélkül, hogy a gavallér ne érten a finomabb, magasabbrendű zenéhez is. (Már tündezőben vannak ezidőtájt azok a pestmegei urak, akik a maguk betyáros nótáival, félvad cigányaival, duhaj tempóikkal lármát keltenek Pesten: — a polgári szalonok édesded muzsikája, finomságok, germános ábrándok, halk zongorázások, fuvolázgatások, hegedülések foglalkoztatják a zenekedvelő szíveket. Egyik-másik ifjabb gavallér kötelességének tartja megtanulni az orgonázást, amelyet azelőtt csak szentéletű, hosszúhajú orgonisták tudtak.)

De hát bármily szívvidító volt az a régi pesti szalonélet, amelynek terminusát a koronahercegucci vagy a vaciuccai déli séta alkalmával volt szokás megbeszélni, amikor is minden valamirevaló úrhölgy és úriember társadalmi kötelességének tekintette az itteni megmutatkozást: — a város ügyeit mégis csak a Vigadó-kávéházból intézték azokból a borkarosszekékből, amelyekben a polgármesterek és patriciusok ebédutánoként helyet foglaltak. „A tanár úr”, amint ezt a bizonyos Sacher Pistást közönségesen nevezik: a jóságú belvárosi szalonokban hiába hangoztatja az andalgó zene és a még andalgóbb tánc szüneteiben várospolitikai nézeteket. Egyik-másik kisasszony tán hosszasan felejt szemét a szőke fiatalemberen, de aztán értetlenül mond valamit. Az öregebb dámák pedig csendesítőleg öntenek a kávésköbélbe: „Sohase volt olyan nagy rend Pesten, mint Ráth polgármestersége alatt. A polgárok az emberi kor legvégső határáig éltek.” A tekintélyesebb polgárok, akik már kaptak is valamely királyi kintételest, vagy arra biztosan számítottak: az ifjú reformert rendszerint azzal intétték le, hogy a városnak eddig is nagy áldozatába került a sok mihaszna tanító eltartása, most meg Zirzen Janakától, meg a preperandiákból évről évre ömlenek a város nyakába a tanítónő-jelöltek; — ezek a lányok se férjhezmennek nem akarnak, se kolostorba vonulni nem szándékoznak, valamely olyan felemás életet óhajtanak élni, ami már a polgári erkölcsök szempontjából sem helyesíthető.

Hogyan lehetséges az, hogy férfiak és nők

A tegnapok ködlovagjal A pesti polgármester: az utolsó tekintetes úr

Írta: Krúdy Gyula

A pesti polgármesternek legszebb ékesége az a háromszínű szallag volt, amelyet a Ferenc József-kabátja fölé öltött, amikor néhanapjára a fiatal párokat összeeskette.

Igen, már elérkeztünk vala ama demokratikus időkhöz, amikor a pesti polgármesternek is az a szárnyaskabát volt a díszruhája, amely a gimnáziumi tanároké, az adóhivatali főnököké és az idősebb polgármestereké, akik már megjelenésükkel fogva bizonyos tiszteletreméltóságot akarnak kifejezni. Nem mondom, hogy a pesti polgármester ruhájából hiányzott a díszmagyar szükség volt erre a nagyszabású nemzeti ünnepeken, amikor a magyar urak csengevbongva, történelmi kardesörtetéssel és historiai nemesedettel arccal jelentek meg olyan templomokban is, amelyeknek látogatását nem írta elő vallásuk. Amde mind inkább felejtett a pesti polgármester a régi, tizenkilencedik századbeli megyei főispánok és alispánok ruháját, akik el sem képzelhetők olyan közgyűlést, amelyen ők nem díszmagyarban elnökölnének. Csak a pesti polgármester és a királyi tanácsosságig felérkezett tanfelügyelők nem járnak díszmagyarban. De azok, akik sorsuk szerencsés fordulata révén eljutottak az udvari tanácsosság (amely rang körülbelül megfelel a mai kormányfőtanácsosságnak) vagy a vaskoronarend harmadik osztályához, a Ferenc József lovagkereszthez, sőt valami csuda folytán Lipót-rendhez jutottak: azok díszmagyar nélkül nem igen voltak elképzelhetők a mindennapi közutadban.

A pesti polgármester leginkább tekintetes úr szeretett volna lenni. Sajnos, nagyságos úr volt a titulusa.

Érdekes egyszer a tegnapok történetei folyamán arról is beszélgetni, hogy milyen formán vagyunk azokkal a rangokkal, amelyekkel Ferenc József két emberöltőnyi uralkodása alatt megszépítette, megsződítette, megbecsülte és megértékessítette a magyarok életét...

En sohasem próbáltam valamely sarzsihoz jutni még az önkéntes tüzoltóságnál sem, de azért el tudom képzelni magamban, hogy milyen mennybemeneteli változáson ment át például csak az a békebeli polgártársunk is, aki egy szép napon a hivatalos lapban azt olvasta, hogy királyi tanácsos lett. Új perspektívák emelkedtek a dolgok és események megítélésénél... Új barátokra és ismerősökre tett szert, akik eddig nem igen állottak vele szóba... Új kalapot vett és a köszönésébe, (amelyet nyilván gyakorolt otthon a tükör előtt), némi nyhe leereszkedést vegyített... A fejedelmi kegy határozottan besugározta arcát, többször vette igénybe a borbélyt, sürűben vasaltatta a ruháját, (vajjon ki látott már kiült nadrágban egy királyi tanácsost, akárcsak egy segédhivatalban is?), nem mulasztotta el a névnap, születésnap, gratulációkat, meri számított arra, hogy visonzatszolgálatban része lehet; de sietve gratulált mint „rangidősebb” azoknak a polgártársainak is, akik „lőbbre mentek pályájukon vagy pedig valamely kintételestben részesültek. Általában abban a korban, amikor valakiből királyi tanácsos lett: kezdetét vette az udvarias ügyelmesség, mert egy királyi tanácsosnak csak kellett tudni az illetelmet. A királyi tanácsos asztalfőlkjében feküdt az a névjegyzék, amely mutatója volt annak, hogy kiknek kell újévkor személyesen vagy írásban gratulálni: mert a régi békében ilyesmire is kötelezett a dekoráció. Ő volt a leghűségesebb olvasója a hivatalos lap ama oldalának, hol a „Kintételesek” megjelenni szoktak, sőt végigbongészta a kalendáriumot is, amelyek már Magyarországon a gótai ulmanachhoz kezdték hasonlítani, midőn is a különböző hivatalok, országgyűlések, hatóságok felsorolása mellett nem mulasztották el a nevek mellé odatenni annak a királyi kintételestnek a szignumát is, amely kintételest az illető birtokában volt. A vaskoronarendet egy zárt korona jelképezte, míg a többi rangok megfelelő rövidítésekkel jelentek meg a naptárban. Kir. tan., Udvar. tan.,

Riviera

A tudományban a nagy fölfedezések körül, sőt gyakran a kis fölfedezések körül éles viták szoktak kialakulni arról, ki a fölfedező: és kit illet meg az elsőség joga. Egy mástól függetlenül szoktak egyidejűleg több eljutni az új tudományos eredményig, az egyik fölfedező teljesebben, vagy több konzekvenciát vonva le, mint a másik, de igen kivételesen történik meg az, hogy a tudomány valamelyik új eredményének csak egyetlen fölfedezője akadjon, ne pedig több.

Az irodalomban ugyanígy több fölfedező szokott jutni egy fölfedezésre. Itt és ott, az egyik és a másik országban veszik észre az élet megváltozását és eltörlődését olyan írók, akik odáig egymástól függetlenül utakon haladtak: vagy revidéálják az élet látásának tegnap kialakult, ma divatos módját. A Riviera új állomása annak a fejlődésnek, amelyen át Molnár Ferenc revízió alá veti a nő és a férfi viszonyának, a szerelem gyanánt emlegetett természeti erőnek és elementáris hatalomnak színpadi beállítását: azt a színpadi beállítást, amely egy idő óta egyre érezhetőbben eltávolodott és elidegenedett az élettől. És Molnár Ferenc mellett bizonyít az, ha itt és ott akadnak más drámaírók, akik a szerelem válságának színpadi analizésénél szintén új eredményekhez jutnak el. Az „Öld meg” merev dogmájától fogva nem egy fordulat következett be a színpad állásfoglalásaiban, a házasság és a szerelem problémáival szemben. Most mintha megint egy új állásfoglalás bontakoznék ki, és sajátos véletlen az, ha az új állásfoglalásnak két példája került egy héten a budapesti színpadra, a Riviera mellett az X. Y. és neje, amelyet a francia vígjátékírók új nemzedékének talán legfinomabb írója jegyez, Denys Amiel, egyébként Molnár Ferenc egyik francia fordítója. Vigjáték: kissé habozni kell, vajjon ez a név ille-e X. Y. és neje

történetét, mert inkább — tragikomédia ez a történet, amint tragikomédia Molnár Ferenc színműve is. Tragikomédia az egyik és tragikomédia a másik, mert a tragikomédia az egyetlen drámai forma, amely színpadra vihetheti a maguk realitása szerint a szerelem mai hőseit, és a szerelem mai problémáit.

Véletlen, ha Molnár Ferenc éppen párizsi fordítójával találkozott a budapesti színpadon a mult héten. Véletlen, mert Molnár Ferenc találkozhatott volna másokkal is, a drámaírás fiatal új nemzedékének néhány más finom, érdekes tehetségével. Mert egyre többen vannak azok, akik új tárnák föltörésével akarnak eljutni a szerelem igazi problémájához, amely felé az elsők egyike gyanánt indult el néhány esztendeje Molnár. Mert csak tíz elsők egyike gyanánt lehet elindulni, és — első gyanánt nem.

Aki első gyanánt indul, az valamilyen egyéni szeszély, vagy érdektelenül szubjektív élmény útját követi. Aki revidéál, aki a tegnaptól építi az utat a holnap felé, annak mindig vannak társai. A társak nem mindig egyenrangúak, és Denys Amiel tragikomédiájában hiába volna keresni a Riviera fölszárnyalásait és fehér izzású hevületeit, hiába volna keresni az új igazságok kegyetlenül igaz veretét: és a tisztá, nagy emberi ellágyulásokat.

De azért van egy közös vonás Molnár Ferenc és párizsi fordítója között, sőt az — alapponal a közös. A szerelem csafája többé nem az, aminek a színpad még föltűnteti. A problémák átalakultak, az emberek átalakultak, a fájdalmak átalakultak: csak éppen a fájdalmak nem lettek kevésbé fájdalmasak, mint amilyenek voltak. Mert a fájdalmakról lehet halkan, rezignáltan, nyugodtan, talán mosolyogva is beszélni. De ez nem jelenti azt, mintha kevésbé fájóakká változhatnának a fájdalmak.

A nő elmegy... Ez a helyzet az egyik és a másik tragikomédiában. A nő elmegy, és

a férfi, akivel odáig összetartozott a nő, — segít a nőnek távozni. Mert ha nem segítene, akkor a nő talán nem tudna elmenni. Nem tudna elmenni, maradna és ezért meggyűlölné azt a férfit, akiről így egy fájdalomosan erős emléket fog vinni magával. Haragszol rám, kérdezi Misch, a kereskedősegéd. Csak magamra haragszol, mondja Lujza. Szeretsz, kérdezi Misch, a kereskedősegéd. Szeretlek most úgy, mint az édesanyámat, mondja Lujza, és Misch azt kérdezi: elmegy egyedül, vagy kísérek el... És Denys Amiel tragikomédiájának férje csomagol, nagyon figyelmesen és nagyon gondosan csomagol feleségének. Thermoszban meleg kávét. Mentholos cukrot. Olyan szendvicset, amelyen nem rontja el az asszony a gyomrát. De sok minden mást is, mert a férj tudja, hogy az asszony nem rokonaihoz utazik, és nem pihenni megy, hanem — élni. Élni a másik férfi mellett...

A férj gondosan csomagol és könnyes szemmel csomagol, de nem akarja megérteni: miért könnyes feleségének a szeme. Mert egy szó, és az asszony maradna. Egy szó, és az asszony nem tudná őt otthagyni, nem tudná életét így kettétörni. De kettétörné másként, még kegyelenebbül, ha maradna, és mivel maradna: minden nappal inkább ellenségesen, gyűlölettel nézné azt a férfit, akit ma még csak nehéz, nagyon nehéz szívvel hagy el. Mert a problémának ez a része sem olyan egyszerű. Nem egészen az történik, hogy az egyik férfi helyére kerül a másik férfi. Az egyik férfi — mellé kerül a másik férfi, és az új férfi nem szorítja ki a régit. De az új férfi esetleg meggyűlölteti a régit, akkor, ha tartóztatják a nőt és nem csomagolnak számára. Öld meg: ezt mintha fölváltaná ma egy új megoldás gyanánt ez a két szó: küldd el. Akkor is, ha nagyon fáj elküldeni.

Misch, a kereskedősegéd előbb kipróbálja. lehet-e hősné lenni, és győzhet-e a hős az

élettel szemben. Kipróbálja a negyvenfokos alkohol segítségével, a részegség álmaiban, miután előbb lelötte Casellát: azt a viaszbabát, amely a nagy áruház és nyolcvankét más vállalat tulajdonosának arcvonásait viseli. Nem lehet hősné lenni, vagy hiába hősné lenni, mert mindig az élet győz, és csak az élet győzhet, látja be a részeg álom után Misch, a kereskedősegéd, de ezt látja be X. Y. úr is, Denys Amiel tragédiájában. Nem lehet mást, mint csomagolni a nőnek és biztatni a nőt az indulásra.

Az élet így követeli és azután majd segít az élet. Kalapot kell venni, ha jön a tavasz, akármilyen keserves és kegyetlen csalódást hozott a szerelem, mondja, vagy gondolja X. Y. úr, és nem csupán feleségének tanácsolja a kalapvásárlást, de minden keserűsége mellett kalapot vásárol magának is. És Misch, a kereskedősegéd soha úgy nem szeretett még, soha nem fog szeretni többé egy nőt, mint Lujzát, de azért már tudja, hogy Lujza után következik — Elvira. Az élet összeszor embereket, az élet elsodor egymástól embereket, az élet mély sebeket ejt és az élet behegeszti a sebeket. Csak nem egészen hegeszt be minden sebet, és vannak olyan sebek, amelyeknek gyógyulása után hadirokkantak gyanánt bicognak tovább a hétköznapi országúton — volt ember ki. De bicognak tovább, mintha semmi nem történt volna.

Öld meg... Hol vagyunk már innét. Hol vagyunk onnét, ahol Froufrou férje lelőti a csabót és megbocsát ugyan, de csak akkor, amikor haldokolva tér vissza hozzá Froufrou, és hazulról indul el a hosszú pihenésre, amelyre nagy szüksége van, mert sok betegget ápol, folyton betegket ápol, betegen is betegket ápol, vezeklés a nagy bűnért. Nincsen nagy bűn, és nincsen kis eltévelyedés. Csak kényszerűségek vannak és szükségűségek, amelyek viszik a nőt az egyik férfitől a másik férfi felé és itt hiába volna

együtt tanítsanak? A városatyákat a júniusi választásoknál amúgy is kétszáz helyiellenkülti tanítónő ostromolja. Jótékonyági intézménynek nézik Budapestet.

Amde volt már akkor valami Budapest atomszférájában, amely valami nagyon hasonlíthatott ahhoz az áramlathoz, amely Széchenyi István korában zavarta meg a magyarok szíveit és elméit.

A polgárság mind öntudatosabb lett, — talán éppen az erősödő munkásmozgalmak miatt is. Minden kerületben alakultak polgári egyesületek, — a régi lövöldébe, amely először próbálta egyesíteni a polgárságot, már csak a legöregebb emberek mennének el. A Sasok, a Józsefvárosiak (ama híres, öreg Hívőssel), az Andrássy útiak (Morzsanival és Radoczával), már nemcsak követelési problémákkal foglalkoznak, hanem a városi dolgok is kezdenek országgyűlési jelentőségűek lenni társalgóikban. A városatyák önérzete hallatlanul megnövekedik e hatalmas polgári egyesületek révén: a pesti városatyája nem hiszi magát kevesebb potentálnak, mint akár egy országgyűlési képviselő. És a közgyűléseken bizonyos ünneplésség, fontoskodás, bátor bizalom mutatkozik, amikor a város ügyeinek a tárgyalására kerül a sor. Hívős és Ehrlich az öreg Tisza Kálmán modorában rendelkeznek pártbírák fölé. A tejkereskedők, a kövezők, a háziurak magasabb szempontoknak engedelmessé válnak, amikor vezéreikre hallgatnak. A napisajtó is komolyabban kezd foglalkozni a városi politikusok dolgaival, habár a klikkrendszer lólábát gyakran föllemegetik. A városatyája azonban mind nagyobb tekintéllyel áll szembe az „ő tisztviselőjével”, az „ő polgármesterével”, az „ő fővárosával”, még ha nyilvánvaló is, hogy a belügyminiszter gúnyos mosollyal küldi vissza a polgárság határozatát. De hát ez szokott történni a képviselőház törvényjavaslataival is, ott meg a főrendek legyintenek a kuruckodó képviselőknél határozataira.

Amde Budapest önérzete, — pláne mióta Ferenc József székesfővárosa lett — évről évre növekedőben van. A kiskocsmás asztaltársaságok, ahonnan egykoron a főváros dolgait irányították: muladozóban vannak hatalmukkal, legföljebb jótékonyági akciókkal tudják föntartani magukat. Az „asztaltársasági elnök” már csak a veteránoknál és a külvárosokban jelent pozíciót. Az új egyesületek és kaszinók alaposan megtépzettek ezeknek a drék férfiaknak a tekintélyét, akik valaha sötét éjtelen is megfelelő köszöntésekben részesültek a bakteróktól. Aztán az a sok tréfás asztaltársaság, amely mintegy a régi persziflázsként, a régi gúnyvacsorájára szentesítéssel alakul a főváros legfőbb kocsmájában (különösen a Belvárosban, a Pipában, Kiskoronában, Soltzánál stb.), ahol mulatságot űznek úgy az elnök személyéből, mint a tekintélyesebb tagokból, a ceremóniákból és a jegyzőkönyvekből, a határozatokból és a rangokból: mind csak arra való, hogy a régi, komoly, ünnepléses asztaltársaságokat destruálja. (Ez volt az első destruktív a fővárosban.) Már a veteránzenekar is Óbudára szorult... Talán egyetlen komoly asztaltársaság van még ezidőtájt Budapestben, ahol a mi Sacher Pistának is feltűnedezik: ez a Glück Frigyes-féle, a Griffből nemrég-n átvédlett Pannoniában.

Itt ül Márkus József is, a polgármester. Hatalmas, dallós, mély ember.

De hát ha már nem élvezték régi hatalmukat a józsefvárosi vagy Andrássy úti asztaltársaságok (például a Klivényinél, ahol csak szabadlevél polgár kapott vacsorát), azért még mindig voltak társadalmi egyesületek, ahol egy nagyjövőjú fiatalember kitértette magát.

Ilyenek voltak például a dalárdák: akkoriban komoly polgári tömörülések, amelyben a tagok muzikális hajlamaiknak áldoztak. Igen híres volt a Budai Dalárda, amely emlékeztet a fűmél dalosversenyen az első díjat nyerte. Ebben az ártatlanul látszó férfihang-egyesületben is lehetett beszélni a jövendő Budapestről, — legföljebb a basszisták állottak meg egy percre abbéli teendőjükben, hogy hangjukkal mélyebben ereszkedjenek alá a pincéknek. A dalárdisták többnyire ideálista emberek, az ideálistáknak pedig mindig hajlamos van a reformokra. Mikor esténként megtértek családi otthonaikba, otthon az aszonymak nemcsak arról beszélhettek, hogy milyen nemes dalok előadásával töltötték idejüket, hanem szavát tehették Sacher Pista reformterveit, akinek a mindenre kiterjedő figyelmű Ferenc József akkoriára már megengedte, hogy fölvegye édesanyja nevét, a Bárczy nevet.

De még voltak önkéntes túzóltok a városban és voltak különböző sportegyesületek, amelyek komoly társadalmi kapcsolatokat jelentettek. A regattisták mellett komoly szerepet játszottak a vívók, akik között a pesti előkelő társaság férfitagjai csoportosultak. A koronahercegucchi vívóteremben, valamint a többi vívómesterek műhelyeiben egyesületek alakultak, amelyeknek a testi épségük és lelki vidámságuk fenntartása mellett éppen az a céljuk, hogy a Budapestben még mindig burjánzó krakélerséget letörjék. A krakéler ugyanis nem ment ki a divatból Budapestben se a Dunavíz áruló kordéknál, se a lóvonatnál: tovább mutatkozott ő olyan helyeken, ahol védtelen nők vagy nem mindenre elszánt férfiak találkoztak. A színházban és báliateremben minduntalan eldörrent egy-egy pofon. A híres álarcsbálok a Redoutban, nem egyszer végződtek emberhalállal. A maszkába egy másik maszk arca belenyomta a kését. — A reformokra készülő jövendőbeli polgármesternek egyik ambíciója volt az is, hogy testi erejét és bátorságát is fejlessze... Sohasem lehet tudni, hogy egy polgártársai bizalmára apelláló férfúnak, mikor kell levizsgáznia ráteremtéséről.

Pest szép, okos, kedves és szeretetreméltó város volt már akkor is, de a legnagyobb tekintélye a Wampeticsben mégis csak az oroszlankülsejű Szilágyi Dezsőnek volt, aki amellettt igazságügyminiszter is volt az országban. És a pécsetörtség mellett: vívóbajnok.

Hellinger órák a legjobb Hellinger-Watch 15 rubinban járó Anker, rekamlában K 380.000 V. Nádor uca 2. szám Tel: óra: 7. érez 34-88

az ellenállás. Lehet álmodni az ellenállásról, lehet elképzelni a harcot a kényszerűségek ellen, nem is kár elképzelni, mert akkor kiderül a harc hiábavalósága és céltalansága. Kiderül, amikor jön az ébredés, és akkor a régi férfi kezét nyújtja a nő felé... Nem azért, hogy visszatartsa: azért, hogy kézenfogva kísérelje el oda, ahová indulnia kell.

Az erős férfi áll szemben a gyöngye férfivel, mind a két tragikomédiában: és a Riviera erős embere a pénz sebezhetetlen páncélját viseli. Misch hiába lött négy golyót Casella viaszbabájába, a gazdag ember akkor hal meg, amikor akar, és négy revolvergolyó is csak horzsolni tudja a pénz sebezhetetlen páncélját, nem pedig átütni.

A mozgás irányát, erejét, sebességét a világrő és a földi világban a gravitációs erő szabályozza, amint ezt már néhány száz esztendeje megállapította Newton László. Az emberek útjának irányát, erejét, sebességét pedig a pénz szabályozza, ha ezt nem is tudják mindig az emberek. De a magasból ejtett test sem tudja, hogy a gravitációs erő parancsa szerint halad lefelé, amint nem tudják a bolygók, hogy a gravitáció törvénye szabja meg pályájuk útját a Nap körül.

Molnár Ferenc tragikomédiájának egyik létele tehát a pénz gravitációs ereje, és noha ez a tétel az esetek nyomasztóan nagy többségében igaz, mert csak az esetek elenyészően csekély töredéke számít kivételnek: úgy látszik, a pénz kellehetetlen erejét, legyőzhetetlen hatalmát most vezették végig először olyan következetességgel a színpad világában, a lelkek világában, mint ahogy a másik, a gravitációs erő törvényét vezette végig Newton az égitestek és a Föld vonzása alá került testek mozgásán.

Misch, a kereskedőség nézi a Rivierakirakat: itt esik, ott kék az ég, itt szegény van, ott gazdag van... A szegény lányokat,

a szegény nőket a pénz gravitációs ereje viszi oda, ahol gazdag van. De a gazdag emberek fölött is uralkodik a pénz. Casella a finom arivék közé tartozik, és hívós fejével, kissé keserűen, vagy kissé ironikusan nézi a pénz hatalmát, ott is, ahol számára dolgozik a pénz. A szerelmi bánat szintén pénzkérdés, mint a kezdődő tuberkulózis, állapítja meg Casella, és megállapítja azt a gyógymódot, amelyre a pénz ad eszközöket és lehetőségeket a szerelmi bánat gyors gyógyítására. De azért nem így van jól, vagy legalább így sincsen jól: és nincsen jól az sem, ha a viaszbaba csábítja el Lujzát Casella távollétében és visszajövet Casella már a viaszbaba vállára dőlve találja Lujzát. Nincs jól, de így van, mert csak így lehet: és ezt legjobban tudja Misch, a kereskedőség.

Az életben nem, de a színpadon nagyon új, nagyon merész az az igazság, hogy a nő nem szabad tartóztatni, és még kevésbé szabad kérdőre vonni, a nőből csak búcsúzni szabad, és a nőt el kell kísérni, ha jön a másik. A merész igazságokat merészen kell bizonyítani, és a merész bizonyítási eljárás-hoz kellene a viaszbabák, kell a negyvenfokos alkohol száma, kellene azok a percek, amikor a kereskedőség agya is olyan világos, mint egy átvilágított műhely, ahol filmfelvételek készülnek: filmfelvételek a jövőről, amelyek állomásai és fordulatai kikerülhetetlen bizonyosságok.

A szerelemről ma csak tragikomédiát szabad írni, nem pedig tragédiát. És semki ne vegye rossznéven, ha Molnár Ferenc tragikomédiája bőkezűen, gazdagon, bányik a komikum elemeivel. Néha olyan bőkezűen és gazdagon, mintha szeretné egészen elrejtetni az életet mögé a keserű és kegyetlen igazságokat. Molnár Ferenc az igazi igazságokat mondja el, és az igazi igazságokat nem könnyű meghallgatni. Az igazi igazságoknak szükségük van arra a csillogóan fényes csomagolásra, amelyet a Riviera két felvonása

Ismeretterjesztő könyveket,

a modern tudomány értékeit bocsátja a Világ könyvszolgálya (VI., Andrássy út 47.) az olvasóközönség rendelkezésére, hogy jó könyveket, antikvár példányokat, de teljesen új állapotban olcsón adhasson előfizetőinek és közönségének. Ma könyvre vágyik mindenki és a Világ törekvése az, hogy ezeknek az olcsó könyvpakcióknak sordn minél egyszerűbben és minél könnyebben jusson a közönség a legjobb és legértékesebb irodalmi alkotásokhoz, könyvekhez, amelyek a műveltség és a tudás forrásai. Korlátolt példányszámban állnak ezek a könyvsorozatok az olvasó rendelkezésére, s hisszük, hogy a Világ közönségének jó szolgálatot teszünk ezzel az új könyvsorozattal:

Bölsche Vilmos: Az ősemlék. Fordította: Fülöp Zsigmond. Ezelőtt 35.000, most 20.000.

Braun Róbert dr.: Régi és új milliemosok Amerikában. Ezelőtt 25.000, most 10.000.

Bryce James: Az Amerikai Egyesült Államok demokráciája. Fordította: Braun Róbert. Ezelőtt 35.000, most 20.000.

Carnegie, Andrew: Napjaink problémái. Fordította: Bartos Zoltán. Bevezetéssel ellátta: Braun Róbert dr. Ezelőtt 21.000, most 10.000.

Edison élete és csodálatos találmányai. Irta: Balla Ignác. Képekkel. Diszkötésben. Ezelőtt 105.000, most 50.000.

Fabre I. H.: A skorpió öngyilkossága. Fordította: Gáspár Lajos dr. Ezelőtt 35.000, most 20.000.

Franklin Benjamin önéletrajza. Fordította: Wildner Ödön dr. Elegáns diszkötésben. Ezelőtt 53.000, most 30.000.

Ferenczi Sándor dr.: A pszichoanalízis kialakítása. Ezelőtt 21.000, most 15.000.

Hobhouse, L. T.: Liberalizmus. Fordította: Sidó Zoltán dr. Ezelőtt 15.400, most 8000.

Keynes J. M.: A béke gazdasági következményei. Fordította: Bíró Sándor és Sárkány Ferenc. Ezelőtt 25.000, most 12.000.

Le Bon, Gustave: Az igazságok élete. Fordította: Benedek Marcell. Ezelőtt 35.000, most 18.000.

Nádai Pál: Ízlésfejlesztés és stíluskorszakok. Csinos félvászorokötésben. Ezelőtt 56.000, most 30.000.

Riehl Alajos: Bevezetés a jelenkor filozófiájába. Az 5. kiadásból fordította: Bánóczy József. Kötve. Ezelőtt 77.000, most 40.000.

Stanley, a nagy afrikai utazó, önéletrajza. Átdolgozta: Sebestyén Károly. Stanley arcképeivel. Diszkötésben. Ezelőtt 105.000, most 50.000.

Webb Sidney és Beatrice: A szegénység problémája. Fordította: Kósa Miklós. Bevezetést írt hozzá: Braun R. Ezelőtt 42.000, most 25.000.

Ezek az ismeretterjesztő könyvek a Világ könyvszolgályaiban más könyvek és ifjúsági iratok is bőségesen állnak az olvasók rendelkezésére.

Szemlélődés

Bocsánatot kérek a Világ közgazdasági rovatától, melyre mindenkor a laikus finansman és még laikusabb nemzetgazda respektusával néztem és bocsánatot kérek attól a kollégámtól, aki abban a rovatban először írt „Szemlélődés”-t, mert én ezt a címet ezúttal ideazonos gyűjteménynek két kis eset számára, melyet úgy gereblyéztem össze a mai élet tarlóján.

A csapper

A kis polgári vendéglő piros virágos aroszán, mely forma-terfője minden sötétségek, két pohár kadarka mellett két ember élénk vitába mélyedt. Az egyiknek fejletőre csúszott homloka komoly redőkbe türemlett, bozontos szemöldöke alatt, mint két fekete bogár fényes páncélja, csillogott a két szem. Olyan régi, derős figura hatását tette, mint aminőnek a „politikus eszmadiad”-t karrikírozta hajdan a csöndfőnök szellemű rajzón. A másik kőpőcs, vérmes emberke a dagadó egészség jól emésztő nyugalmával hallgatta egy ideig társa suttogó, de azért támadó élő szavait, de egyszer csak hősérg-élénkséggel csaltogni kezdett és felszívott:

— Ugyan, ne beszéljen bolondokat, egy csapper nem vehet részt a versenyen.

Az első pillanatban azt véltem, hogy a pesti tolvajnyelv egyik szavát hallom, de csakhamar meggyőződtem róla, hogy a „csapper” komoly műszó. Becsmérő jelentésével azt a közönséges kanarit sujtja a tenyésztő, amelyik szigorú ének-vizsgákon olyan gixereket csinál, mint a mellét hatásosan domborító borbélyeség. A karfelvételi próbán. A „csapper” nem a nemes harzi kanarik fajtajából való, hanem szegény kis sárga madár-proletár, melyet a kanáritenyésztők nem becsülnnek többre egy hegyes verébnél.

Ahogy jobban szemügyre vettem a mérges és kőpasz kis öreget, elhamvad emlékeim közül egyszerre felrűvült Rehák borbélymester alakja. Ez a Klauzál téri figaro egy alkalommal, amikor véletlenül betévedtem a boltjába, szakállirtás közben koncert meglepetésével szolgált. Lefüggönyözött stélzásokon vagy száraz kis sárga szárnyas kezdett dalba és avatta a borbélyüzletet sárga dalsarnokkzá.

Most nagyon megbotránkozott a másik kanáritenyésztő és kanári-idomár, aki némi maliciával ezt a megjegyzést kockáztatta meg: — Fűtüllök a frankhamisításra, de fel kell emelnem titakozó szavamat az ellen, hogy a kanáritenyésztés országos érdekű ügyében olyan rút és eléggé el nem ítéltet visszafélések történnék, hogy egyes dilettánsok hamisítják a nemes kanarifajtát és csappereket akarnak be-csempészni a nemes és valódi kanári-valuták közé.

A végén mégis kimagyarázkodtak és megbékéltek.

Es én nagyon irigyeltem őket — hamisítálan irigységgel.

A lovag

Amikor még az énekes bonvivántól tartottam a világ legboldogabb emberének, mert a nagy szerelmi kettős után kasirozott csókot csuppanított a primadonna arcára, találkoztam az első lovaggal. Szegény legény volt, aki betekik megkoptatta az énekesőnek ismeretlenül és holdvilágos hódolattal küldött bukétát.

Tegnap megint találkoztam egy ilyen lovaggal, csak kissé más változatban.

Öreg, ütött-kopott úr volt. Vékony felöltő málladozott rajta, fején megpuhult keménykalap, de minden ringy-rongya gondosan kéfélt és pécsettelen. Cvikkeres szemé az álettől búcsúzó enyhe melankóliával nézdegélt a villamos kocsiba zsúfolt elegyes társaságot.

Az egyik megállónál az idő szeszélyéből ittelelt anyóka kapaszkodott fel a kocsira és tipegett be. A kizsárdat kis öreg nő ruhafogás színté megzördült, amikor a zsebéből kikotort a bugyellárisát és azzal az öt sárga csonttal, mely hajdani ujjai vázaként megmaradt, kihalászott százasokban kétezer kononát.

— Átszállót kérek, — zizegett a hangja, mint a pergő falevél.

— Akkor még ezret kérek, — mondta a kalauz, mire az öreg tanácsstalanul rémült maga elé, mert még csak két százast tudott kibányászni.

A kalauz, akit az élet a szegénységgel szemben bizalmatlanná tett, mint annyi mást, türelmetlen mozdulat rándult.

Egyetlen ezer koronás sem kínálkozott az anyóka felé, de nem is léft volna rá idejök, mert az öreg úr felugrott és egy vedlett tárcából, három-négy darab gonnal örzött ezres közül kiragadott egyet:

— Asszonyom, ha megengedi, — mondta és átnyújtotta az ezrest a kalauznak.

Három megálló után az öregasszony útra kászálódott. Az öreg úr követte. Gyengéden lesegéltte a kocsiról és láttam még, amint chetaleresque mozdulattal karját ajánlotta neki, hogy átvezesse az úttesten.

A két öreg mint mosoly világlított bele esős téli délutánomba.

Várkonyi Titusz.

Hajszalakat hőlgyek arcáról karfáról végleg kírta teletoséggel FOLLÁK SAROLTA kozmetikai intézete, Andrássy út 38. MIRACLE hajátváltószert szétkülde utasítással Összes szépségábrák kezelése, személtítés, (Prospektus).